

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Die staatliche Fürsorge für die Erziehung verwahrloster jugendlicher
Personen (Zwangserziehung) in Baden in den Jahren 1887 bis 1906
[Fortsetzung]

[urn:nbn:de:bsz:31-220965](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-220965)

Tabelle 5.

Die Aufgenommenen, die Abgegangenen

Jahrgang.	Aufgenommene			Davon sind																		
				in den																		
	Knaben	Mädchen	Zus.	1887		1888		1889		1890		1891		1892		1893		1894		1895		1896
♂.				♀.	♂.	♀.	♂.	♀.	♂.	♀.	♂.	♀.	♂.	♀.	♂.	♀.	♂.	♀.	♂.	♀.	♂.	♀.
1887	69	48	117	2	—	4	3	3	3	7	4	13	4	2	3	8	5	6	9	3	4	5
Davon unehelich	11	10	21	—	—	2	1	—	—	—	1	1	2	—	—	1	1	1	1	5	—	3
1888	114	40	154	—	—	1	1	4	2	11	3	13	6	11	4	12	3	17	2	9	2	13
Davon unehelich	18	6	24	—	—	—	1	2	1	2	—	1	1	1	—	—	—	4	—	1	—	3
1889	127	54	181	—	—	—	—	2	—	7	1	9	2	8	2	20	4	17	7	18	7	14
Davon unehelich	23	9	32	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	1	5	—	2	—	2	—	2
1890	116	58	174	—	—	—	—	—	—	2	1	4	2	8	7	8	8	20	4	12	5	13
Davon unehelich	17	8	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	2	2	—	—	1	1	2
1891	122	47	169	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	8	3	11	4	15	8	22
Davon unehelich	14	7	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	3	2
1892	117	53	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	1	12	6	15	5	13
Davon unehelich	16	9	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	2
1893	145	93	238	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—
Davon unehelich	13	10	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
1894	124	76	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1	12
Davon unehelich	15	11	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1895	160	81	241	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	10
Davon unehelich	29	8	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1896	140	93	233	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	22	11	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1897	145	62	207	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	24	8	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1898	144	82	226	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	18	17	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1899	130	78	208	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	18	12	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1900	111	61	172	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	21	9	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1901	163	100	268	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	22	20	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1902	193	116	309	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	21	18	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1903	141	111	252	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	20	11	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1904	192	117	309	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	28	20	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1905	180	128	308	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	23	22	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1906	237	146	383	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Davon unehelich	21	16	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Im ganzen	2875	1644	4519	2	—	5	4	9	5	27	9	39	15	31	19	59	25	88	33	94	36	127
Davon ehelich	2461	1402	3863	2	—	3	2	6	4	25	8	35	11	26	17	49	22	71	32	82	28	112
unehelich	394	242	636	—	—	2	2	3	1	2	1	4	4	5	2	10	3	17	1	12	8	15

(Fortsetzung des Textes von Seite 183.)

Tabelle 3 weist den Abgang der Böglinge aus der Zwangserziehung nach. Danach kamen 462 (16,9 %) Böglinge widerruflich zur Entlassung, 305 (11,1 %) wurden vor der gesetzlichen Endzeit und 1872 (68,3 %) nach Vollendung des 20. (früher 18.) Lebensjahres entlassen, 100 (3,7 %) gingen durch Tod ab; 1771 (64,7 %) waren männlichen und 968 (35,3 %) weiblichen Geschlechts, 2359 (86,1 %) waren ehelich und 380 (13,9 %) unehelich. Beim Abgang standen im Alter von unter 6 Jahren 14 (0,5 %), 36 (1,3 %) waren 6 bis 9, 42 (1,5 %) 10 und 11, 75 (2,7 %) 12 und 13, 215 (7,9 %) 14 und 15, 304 (11,1 %) 16 und 17 und 2053 (75,0 %) 17 bis 20 Jahre alt; 89 (3,2 %) waren weniger als 1 Jahr, 607 (22,2 %) 1 bis 3 Jahre, 826 (30,2 %) 3 bis 5 Jahre, 1017 (37,1 %) 5 bis 10 Jahre, 189 (6,9 %) 10 bis 15 Jahre und 12 (0,4 %) über 15 Jahre in Zwangserziehung untergebracht gewesen.

Abgefahren von den 100 gestorbenen Böglingen kamen nach der Entlassung 718 (27,2 %) zu Eltern, Vormündern oder Verwandten, 1515 (57,4 %) zu Dienst- und Gewerbeherrn, 59 (2,2 %) zu

und der Schlußstand nach Jahrgängen.

Tabelle 5.

bis Ende 1906 abgegangen

Jahren																		im ganzen			Ende 1906 waren noch vorhanden					
1897		1898		1899		1900		1901		1902		1903		1904		1905		1906		Knaben	Mädchen	auf.	Knaben	Mädchen	auf.	
K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.									
1	4	4	1	3	2	1	1	2	—	1	—	2	1	—	—	1	—	—	69	48	117	—	—	—		
10	3	4	2	6	3	1	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	11	10	21	—	—	—		
—	1	1	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	114	40	154	—	—	—		
5	5	3	8	6	2	4	5	2	1	—	—	2	2	2	1	2	1	1	18	6	24	—	—	—		
2	—	1	1	4	—	1	2	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	126	53	179	1	1	2		
16	5	10	5	10	2	7	4	2	1	2	3	—	1	—	1	—	—	—	23	9	32	—	—	—		
1	—	1	1	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	116	58	174	—	—	—		
20	3	12	2	8	4	9	1	3	1	4	1	5	2	1	1	1	4	1	17	8	25	—	—	—		
3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	121	47	168	1	—	1		
16	9	10	6	15	3	11	5	2	2	3	—	11	1	2	2	1	1	1	13	7	20	1	—	1		
31	16	18	21	21	6	9	4	5	2	6	5	4	7	5	4	6	5	1	16	9	25	—	—	—		
2	1	—	3	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	13	10	23	—	—	—		
22	9	16	13	14	15	14	10	7	5	1	1	6	1	6	5	9	1	5	116	73	189	8	3	11		
2	2	3	2	1	3	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	15	11	26	—	—	—		
12	14	14	8	27	11	12	7	12	6	15	—	11	3	14	5	10	6	5	149	73	222	11	8	19		
1	—	3	—	5	1	3	1	2	—	4	—	2	2	2	—	1	—	—	26	6	32	3	2	5		
5	1	15	8	16	17	22	12	9	8	9	5	10	14	14	5	10	5	4	116	79	195	24	14	38		
—	—	1	—	1	1	4	3	—	—	—	—	—	—	2	3	2	1	—	15	11	26	7	—	7		
—	—	4	—	20	10	15	4	13	5	10	6	12	5	16	8	20	5	18	7	124	50	174	21	12	33	
—	—	1	—	2	4	3	—	1	1	2	1	1	2	2	—	3	1	3	1	18	6	24	6	2	8	
—	—	—	—	1	—	3	3	3	6	7	9	19	13	16	12	6	3	23	8	99	55	154	45	27	72	
—	—	—	—	—	—	3	3	3	6	7	9	19	13	16	12	6	3	23	8	12	11	23	6	6	12	
—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	9	6	15	9	6	15		
—	—	—	—	—	—	1	1	6	5	3	7	1	12	7	13	9	12	6	50	33	83	61	28	89		
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	8	4	12	13	5	18		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	2	10	11	17	7	25	14	16	76	50	126	92	50	142		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	10	8	18	12	12	24		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	2	12	14	28	72	44	116	121	72	193		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	8	8	18	11	10	21		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	3	16	17	42	46	88	99	65	164		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5	3	8	15	8	23		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	12	4	18	31	18	49	161	99	260		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	5	3	8	23	17	40		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	11	2	15	2	17	165	126	291	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	22	45		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	237	146	383		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	16	37		
143	69	110	74	148	79	121	63	71	52	85	47	128	77	133	80	178	100	173	114	1771	968	2739	1104	676	1780	
132	63	99	66	126	69	99	48	64	48	69	40	113	63	115	66	152	87	147	102	1527	832	2359	954	570	1524	
15	11	6	11	8	22	10	22	15	7	4	16	7	15	14	18	14	26	13	26	12	244	136	380	150	106	256

in Anstalten und 347 (13,2%) gingen anderweitig ab, wie im einzelnen in der Tabelle 6 ersichtlich gemacht ist. Als Beruf hatten oder ergriffen 1425 (54,0%) Entlassene ein Gewerbe, 275 (10,4%) wandten sich der Landwirtschaft zu, 541 (20,5%) kamen in häusliche Dienste, 17 (0,6%) in sonstige Berufe und 381 (14,5%) kamen in anderer Weise unter, wie aus Tabelle 7 erschen werden wolle. Vor der Entlassung befanden sich 1896 (69,2%) Böglinge in Familien, 590 (21,6%) in Anstalten, 77 (2,8%) in Gefängnissen und 176 (6,4%) waren flüchtig.

Der Erfolg der Zwangserziehung bei den Abgegangenen ist in Tabelle 4 übersichtlich dargestellt. Dazu sei bemerkt, daß der Erfolg der erzieherischen Einwirkung zunächst von dem moralischen Zustand der Böglinge bei der Aufnahme abhängig ist, wie er sich im allgemeinen im Grunde der Verhängung der Zwangserziehung ausdrückt, d. h. darin, ob diese wegen ungenügender häuslicher Zucht oder wegen eigener Verderbtheit erfolgt ist. Weiter in Betracht kommende Momente sind die individuelle Empfänglichkeit der Böglinge für die erzieherische Wirksamkeit, das Geschlecht sowie

(Fortsetzung des Textes folgt auf Seite 198.)